

ANALYSE AANPAK RACISME

Hoe wordt voetbal écht van iedereen?

Een nieuw voetbalseizoen, een nieuwe reeks racistische incidenten – zo gaat het al decennia. En steeds wordt er zuchtend een nieuw plan van aanpak op losgelaten. Heeft het jongste anti-discriminatieprogramma van de KNVB kans van slagen?

Discriminerende spreekkoren op de tribunes lijken onuitroeibaar. Ajacied Brian Brobbey (rechts, met Utrecht-speler Mark van der Maarel) was dit weekend het mikpunt. Foto ProShots

Nogmaals, het boeit me niet.' Ajax-speler Brian Brobbey bleef het benadrukken toen een sportverslaggever herhaaldelijk probeerde te peilen wat de racistische spreekkoren van een aantal FC Utrecht-supporters met hem deden. Ajax won de wedstrijd zondag met 2-0, Brobbey scoorde één van de doelpunten. Aan 'een stel simpele zielen' wilde hij niet al te veel energie besteden. 'Ze mogen lekker praten, uiteindelijk hebben wij gewonnen.'

De gelaten reactie van Brian Brobbey stond in schril contrast tot de woede die het incident in de voetbalwereld en samenleving losmaakte. De KNVB stelde direct een onderzoek in naar eventuele nalatigheid van FC Utrecht, de algemeen directeur van FC Utrecht verklaarde de mensen die 'rare taal' hadden gebeslist in beeld te hebben voor politie-onderzoek en burgemeester Sharon Dijksma van gemeente Utrecht noemde het incident een 'regelrechte schande'.

Het was niet het eerste incident sinds de start van het nieuwe voetbalseizoen, waarvan vrijdagavond met Fortuna Sittard - FC Utrecht de vijfde speelronde begint. Tijdens de ere-divisiewedstrijd Ajax - PSV konden twee weken geleden nog antisemitische spreekkoren op de PSV-tribune. In een gepeperde brief aan de directeur van PSV kondigde burgemeester

femke Halsema aan dat de supporters van de Eindhovense club bij de volgende wedstrijd tegen Ajax niet welkom zijn in de Johan Cruijff Arena. 'De maat is vol', concludeerde ze resoluut.

De KNVB zit al decennia in zijn maag met discriminerende spreekkoren op publieke tribunes. Maar de anti-discriminatieprogramma's die in het verleden door de voetbalbond zijn opgevoerd, hebben nooit geleid tot een seizoen zonder kwetsende spreekkoren. Wedstrijden werden zelden gestaakt, en na elk incident leek de storm van maatschappelijke verantwoordiging net zo snel weer geluwd te zijn als die was opgestoken.

Met 'Ons voetbal is van iedereen', het uitvoerigste anti-discriminatieprogramma tot nu toe, hoopt de KNVB sinds twee jaar iets in beweging te krijgen. 'Zie het als een gereedschapskist met tools om discriminatie te bestrijden', zegt woordvoerder Jaap Paulsen. Enkele maatregelen die volgens Paulsen het verschil moeten maken: een app waarmee supporters melding van discriminatie kunnen doen, stadionverboden die oplopen tot twintig jaar en slimme technologie in stadions om daders beter en sneller te detecteren.

Aanvalsplan

Het 'aanvalsplan' komt niet uit de lucht vallen. In november 2019 raakte Excelsior-speler Ahmad Mendes Moreira tijdens een wedstrijd tegen FC Den Bosch hevig geëmotioneerd toen

een groepje supporters – net na een pro-Zwarte Piet-demonstratie – racistische leuzen naar hem riep. Toen bleef de verantwoordiging wél hangen, mede door het landelijke racisme-debat dat al een tijdje bezig was. Het kabinet en de KNVB trokken 14 miljoen euro uit om de kwetsende spreekkoren aan te pakken. In februari 2020 lag het plan al klaar.

Het is volgens deskundigen nog te vroeg om te zien of het KNVB-programma al effect heeft. Al is het maar omdat het plan vlak voor de coronapandemie is gelanceerd en voet-

zag je ook na de incidenten in Utrecht en Amsterdam.'

Even vreesde Van Sterkenburg dat de KNVB vooral zou inzetten op repressieve maatregelen. Maar met het actieplan investeert de KNVB vooral in bewustwording door middel van campagnes en trainingsprogramma's over discriminatie en diversiteit. 'Je moet een noem stellen, natuurlijk', zegt hij. 'Maar zonder bewustwording zijn bestuurders en fans minder bereid om het aan te pakken.'

Politieke bestuurders

Van Sterkenburg wijst ook op de voorbeeldfunctie van politieke bestuurders. Het besluit van burgemeester Halsema om PSV-supporters bij de eerstvolgende wedstrijd te weren, ziet hij daarom als een lichtend voorbeeld van gepaste normstelling. 'Halsema kreeg veel kritiek, maar zij laat tenminste zien dat antisemitische spreekkoren niet genormaliseerd horen te zijn.'

Advocaat Christian Visser, gespecialiseerd in voetbalzaken, noemt de collectieve sanctie door de Amsterdamse burgemeester juist problematisch. 'Generaliseren is het laatste wat je moet doen, dat zet kwaad bloed bij de goedwillenden die nog altijd in de meerderheid zijn. Ik pleit meer voor een individualistische aanpak.'

Een meldplicht voor supporters met een stadionverbod tijdens de wedstrijd zou volgens Visser bijvoorbeeld kunnen werken. 'Maar dan wel in ruil voor

strafvermindering. Dus een stadionverbod van vier jaar mag best naar anderhalf jaar als de supporter zich in die tijd elke keer netjes meldt. Want vergeet ook niet dat de meeste mensen die rond een voetbalwedstrijd worden opgepakt voor het eerst met de politie in aanraking zijn gekomen.'

Jacco van Sterkenburg is kritischer over de KNVB-app om meldingen door te geven. In anderhalf jaar tijd kwamen 93 meldingen uit het betaald en amateurvoetbal binnen via de app; het topje van de ijsberg, vermoedt hij. 'Ik krijg niet indruk dat de app vaak wordt gebruikt.' Het KNVB-programma moet volgens Van Sterkenburg bovendien meer oog hebben voor online-racisme tegen spelers. 'Dat probleem neemt echt toe, zeker rond grote evenementen.'

Online-discriminatie

Dat wordt inmiddels ook erkend door de KNVB. Uit een onderzoek door kennisinstituut Movisie onder honderd profspelers bleek in juli dat 44 procent van de deelnemers discriminerende berichten via social media heeft ontvangen. Ruim 90 procent ziet online geregeld discriminerende berichten voorbijkomen die tegen collega's zijn gericht. Marianne van Leeuwen, directeur betaald voetbal KNVB, noemde de resultaten bij de presentatie van het onderzoek 'een klap in het gezicht van het voetbal'.

Nadia Ezeroli